

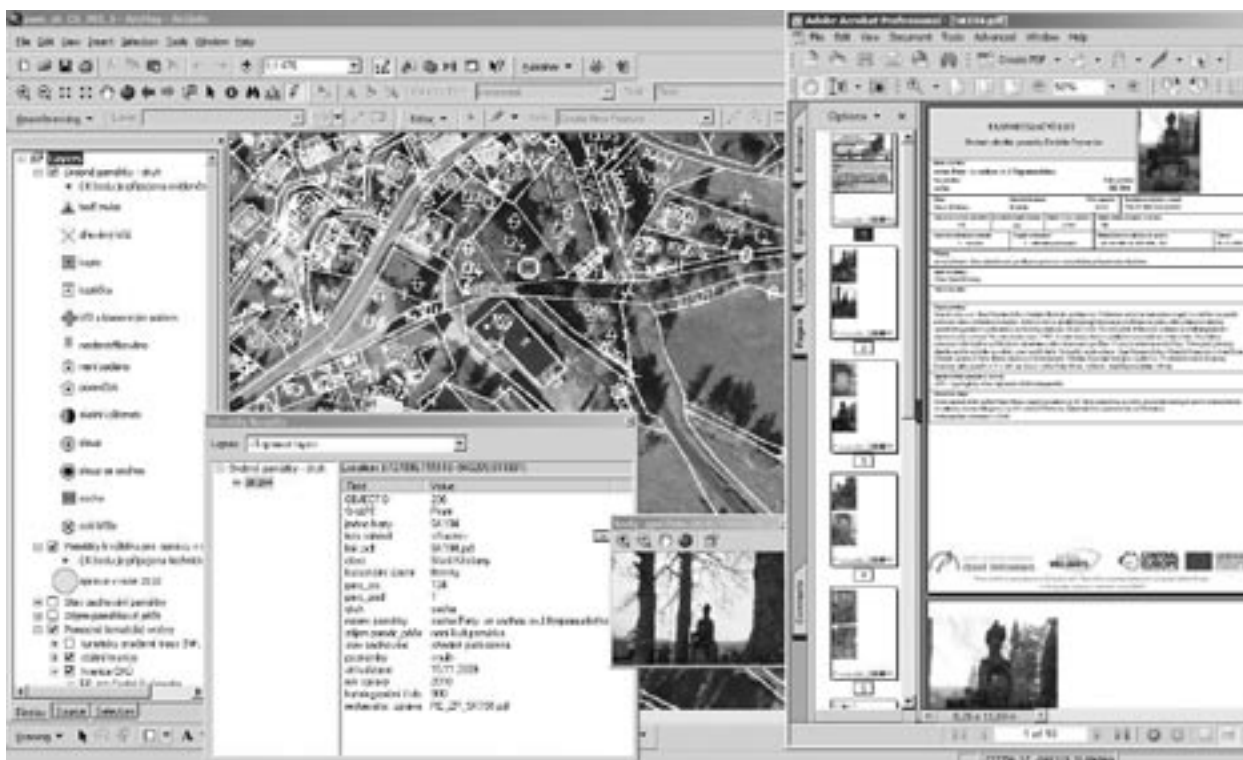
Dokumentace drobných sakrálních památek Českého Švýcarska a její zobrazení v mapovém projektu GIS

Jana Panáčková Feixová, Michal Panáček

KONTAKT feixova@centrum.cz, mpanacek@yahoo.com

Drobné památky, jako jsou kapličky, kříže, sochy, Boží muka, svaté obrázky apod., jsou nezaměnitelnou součástí naší krajiny a velmi cennou ukázkou lidové umělecké tvorby. Množství těchto památek je zvláště v pohraničí zničeno nebo vážně poškozeno, protože o ně téměř 60 let nikdo nepečoval a jejich ničení bylo minulým režimem tolerováno a přehlíženo. Proto se vytvořil okruh lidí, kterým není stav těchto památek lhostejný, a v prosinci roku 2002 bylo založeno občanské sdružení Drobné památky severních Čech.

Sdružení si dalo za úkol nejen dokumentaci těchto památek, ale hlavně jejich obnovu a údržbu. Protože drobných památek je jen v českolipském regionu kolem 700, je to velmi náročný úkol. Největším problémem je získat na opravy dostatek finančních prostředků. Sdružení se proto snaží získat prostředky oslovováním nejrůznějších nadací, získáváním grantů či kontaktováním různých „osvícených“ firem a jednotlivců, ochotných finančně přispět na opravy konkrétních památek. Protože v řadách sdružení jsou řemeslníci, kteří mají s opravami památek zkušenosti, zprostředkovává sdružení odborné konzultace, poradenství a opravy drobných památek také přímo provádí.

Drobné sakrální památky Českého Švýcarska, mapový projekt GIS. Ukázka funkcí mapového projektu. (J. Panáčková Feixová 2009)

Výsledkem činnosti občanského sdružení je v současné době již více než 200 opravených drobných památek v Libereckém, Ústeckém i Středočeském kraji. Vedle drobných objektů se sdružení zaměřilo také na zdevastované větší kaple a kostely, a hledá prostředky na záchranu těchto vzácných památek. Jedná se o kostely v Bořejově, Brenné, Pavlovicích, Kruhu, Drchlavě, Stvolínkách, Petrovicích, Bílém Kostelci, Konojedech a dále o kaple v Novém Šidlově a v Horkách u Dubé.

Obecně prospěšné společnosti České Švýcarsko, která byla založena za účelem kulturního, turistického a podnikatelského rozvoje tohoto regionu se podařilo z prostředků Evropského fondu pro regionální rozvoj získat dotaci na projekt „LISTEN TO THE VOICE OF VILLAGES“ zahrnující mimo jiné i zmapování a dokumentaci drobných sakrálních památek v zájmovém území Národního parku České Švýcarsko a přilehlých oblastech kolem Krásné Lípy a opravu vybrané části z nich v letech 2009 až 2011. Vítězem výběrového řízení na zpracování této části projektu se stalo na počátku roku 2009 občanské sdružení Drobné památky severních Čech.

Pro zpracování, udržitelnost a možné aktualizace získaných dat byla zvolena kombinace dvou systémů, databázový systém (Visual FoxPro) a geografický informační systém Arc GIS. Oba dva systémy umožňují získaná a zpracovaná data lehce aktualizovat a běžnému uživateli prohlížet pomocí dostupných freewarových aplikací. Zároveň dovolují k již zpracovaným datům připojit i další hlubší rozборы a průzkumy památek.

Postupně bylo v terénu navštíveno, fotograficky zdokumentováno a polohopisně pomocí systému GPS lokalizováno přes 300 památek. Databázovým způsobem byly tyto informace zpracovány do Evidence památek, katalogového programu pasportizačních listů. Vedle lokalizace a určení vlastnictví byly objekty systematicky druhově rozříděny, ohodnocena jejich kulturně historická hodnota a současný technický stav. Památky byly podrobně popsány a pokud to bylo možné z literatury a archivních pramenů zjištěny historické okolnosti jejich vzniku nebo pozdějších oprav. Fotografie nebyly vkládány přímo do databáze, ale byly k ní pouze připojeny, což umožňuje s nimi v rámci programu pracovat jako by byly součástí, ale zároveň nechat jejich plnou velikost, aby mohly sloužit k tisku, náhledům nebo vytváření souborů pdf. Do databázového programu bylo tímto způsobem zatím zpracováno 200 objektů, další jsou postupně doplňovány.

Výhody databázového systému pro správu, aktualizace a udržitelnost vytvořených dat:

- přehledný pasportizační list (formulář databáze)
- vytvoření několika různých matic pro tisk (tiskové sestavy)
- snadný převod tiskové sestavy do formátu pdf
- přehlednost a snadné vyhledávání podle vybraných kritérií (pomocí filtrů databáze)
- přílohy a obrazová dokumentace zůstává ve své plné kvalitě a zároveň je snadno tisknutelná v podobě pasportizačních listů

K padesáti vybraným památkám byly zpracovány restaurátorské záměry – technické listy popisující velmi podrobně aktuální stav a navrhuující soubor udržovacích prací, skladbu použitých materiálů a technologií i další následný ochranný režim včetně detailního položkového rozpočtu. Tyto technické zprávy by měly sloužit pro výběr 20 až 30 památek které budou zrestaurovány a zároveň jako podklad pro výběrové řízení na dodavatele této zakázky.

Systém dokumentace uzavírá mapový projekt v Arc GIS, který vychází z teoretických východisek objektově orientovaného GIS. Veškerá výše uvedená sesbíraná a setříděná data poji a zobrazuje na základě geoprostorových vztahů. Podkladem pro mapový projekt je tzv. geodatabáze – data v ní jsou následně vizualizována v mapě. V prostředí GIS byla vytvořena vrstva drobných památek, která je zobrazena v několika podobách podle druhového rozřídění památek, podle stavu poškození památek, zda je objekt kulturní památka a zobrazení objektů, k nimž byly vytvořeny technické zprávy restaurátora, aby z nich byly vybrány objekty k opravě. Tyto vrstvy jsou doplněny vrstvami map z různých internetových mapových služeb, aby byly splněny požadavky uživatele na různé zobrazení vrstvy drobných památek. Jedná se o volně dostupné mapy ČÚZK, GEOPORTÁLU CENIA (podkladové mapy malých i velkých měřítek, vojenské mapy, katastrální mapa, ortofotomapa). Dále lze zobrazit mapové podklady poskytnuté Správou Národního parku České Švýcarsko (hranice NP, naučné stezky procházející NP). Ke každému bodu lokalizované drobné památky lze otevřít její evidenční kartu se všemi přílohami ve formátu pdf tak jak byla vytvořena v programu Evidence památek a pomocí tlačítka Info zobrazit základní informace o této památce s náhledovou fotografií objektu. K vrstvě památek určených pro výběr k opravě můžeme otevřít technické zprávy restaurátora.

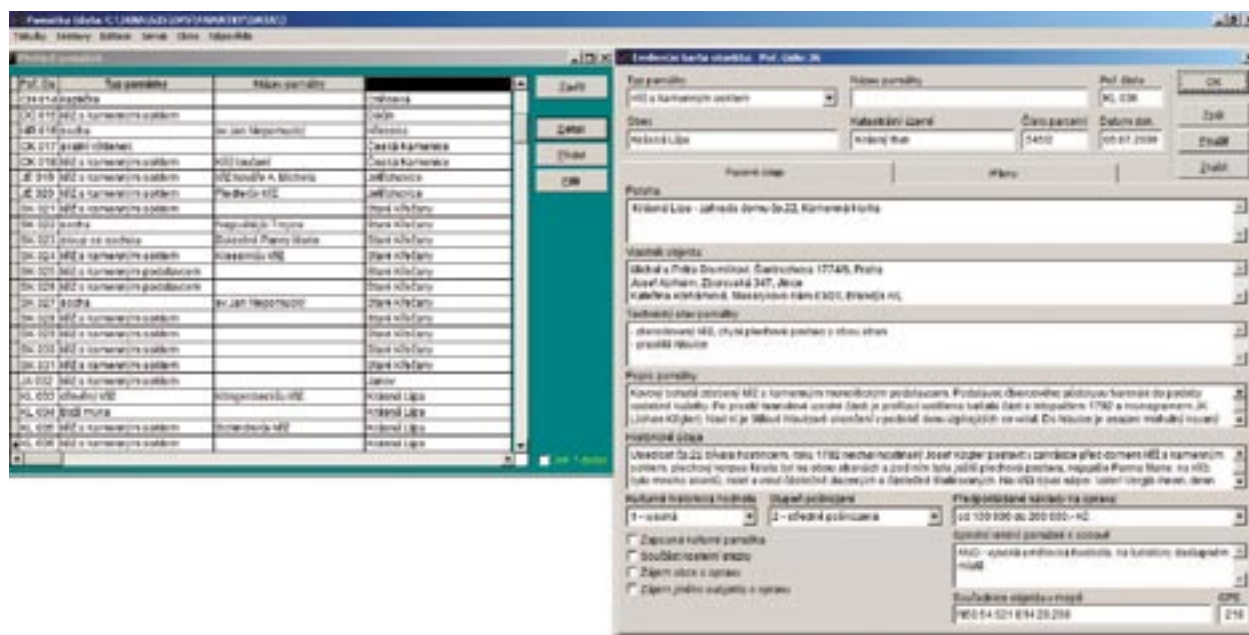
Výhody mapového projektu pro správu, aktualizace a udržitelnost vytvořených dat:

- všechna data najdeme v jednom rámci
- přehlednost a snadné vyhledávání podle vybraných kritérií a jeho geoprostorové zobrazení
- různé formy zobrazení vytvořené vrstvy dat
- možnosti zobrazení různých mapových podkladů a pochopení geoprostorových souvislostí
- možnost aktualizace a přidání dalších dopracovaných průzkumů, rešerší apod.

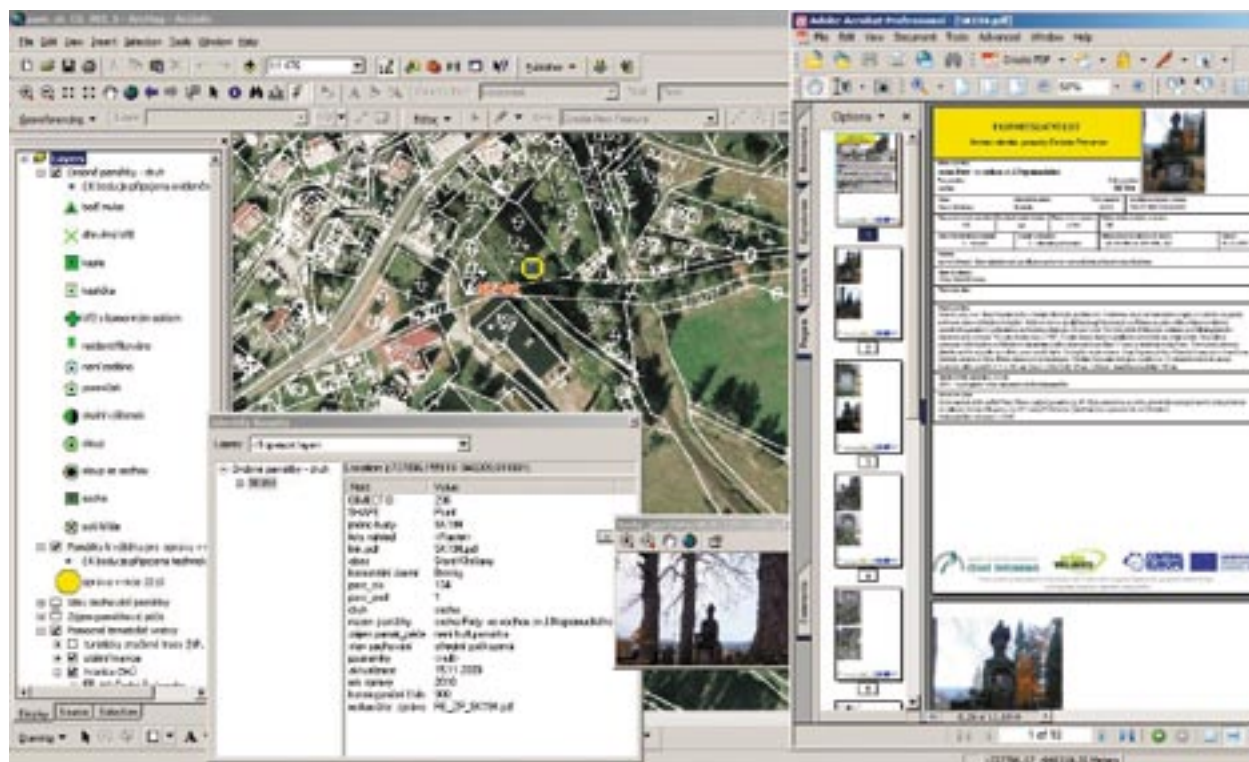
Obrazová dokumentace k tomuto příspěvku v barevné příloze na straně 41.

Dokumentace drobných sakrálních památek Českého Švýcarska a její zobrazení v mapovém projektu GIS

Jana Panáčková Feixová, Michal Panáček

Drobné sakrální památky Českého Švýcarska, Evidence památek. Ukázka katalogového programu pasportizačních listů. (J. Panáčková Feixová 2009)

Drobné sakrální památky Českého Švýcarska, mapový projekt GIS. Ukázka funkcí mapového projektu. (J. Panáčková Feixová 2009)